

Manolo, a Caldes

A Manolo li prova Caldes. La seva salut hi ha trobat tanta millora i ell s'hi sent tan bé, que ja s'hi està fent una casa.

Tenia una caseta a Ceret, i com que ha decidit viure a Caldes, se la va voler vendre. Ho va fer, i va cobrar-ne l'import en francs, naturalment. I, també naturalment, tot fou travessar la frontera i veure aquella pila de francs reduïda a la quarta part, convertida en pessetes.

—Ya veuren—explica Manolo—, en feia l'efecte que hi perdia, i així fent-me una altra casa, em sembla que no hi perdo res.

Fer un bust

L'escultor Manolo segueix endolcint la vida dels habitants de Caldes amb la seva verba inacabable.

I, de passada, treballa en el seu art, sobretot d'ençà que el reuma ha anat de baixa.

Manolo s'havia fixat en una dona que era un bon model per a fer-ne una escultura, i li ho proposà:

—Hauríem de fer el vostre bust, mestressa.

—Jo, pobra de mi? No ho he fet mai. L'haurà de fer vostè...

No cal mirar prim

El senyor Salvador, de les Galeries Llatines, l'altre dia feia un calorós elogí d'uns quadros a un pintor.

—Fixi's, amis, quina qualitat de colors, i quina dolcesa de tons... Es senzillament admirable, no ho trobeu?

—El que jo trobo que tot això és molt campit—féu el pintor, un xic amoscac.

El senyor Salvador no s'immuntà pas per això, sinó que féu, ràpid:

—Ah, prou, això sí; però dintre del campit és del millor!

En Francesc Pujols

animant el tenor Pineda

Quan en Francesc Pujols va arranjar *El castell dels tres dragons*, d'En Pitarrà, per a l'escena lírica amb música del mestre Morera, que va ésser representat al «Tivoli», hi va cantar el tenor Pineda, que després ha estat tan cèlebre i que aleshores feia les suplències del tenor Vendrell.

En Pineda, dotat d'una magnífica veu, no tenia encara l'experiència del teatre que avui té, i sobretot per a la declamació es veia amb moltes dificultats, degut a la poca pràctica.

Manta vegada En Francesc Pujols anava a fer tertúlia amb els actors del «Tivoli» i s'acostumava a posar darrera el finestral gòtic del castell, que donava a l'escena.

En Pineda, vestit de guerrer de l'edat mitjana, cantava i declamava el seu paper, però durant la declamació, malgrat la cura que hi posava i la bona voluntat, de vegades es descuidava un vers de l'obra d'En Pitarrà.

Reverent amb l'arranjador del *Castell*. En Pineda, que s'adonava de l'oblit, s'acostava a la finestra gòtica dissimuladament, i a mitja veu deia:

—Dispens, senyor Pujols...

En Pujols, no cal dir que l'animava i li responia sempre:

—Endavant, endavant, no s'espanti, que no ve d'un vers.

En Pujols, home de compliment

Sabat és que el nostre Francesc Pujols tracta sempre a tothom amb el major compliment i no se'n descuidava mai, encara que sigui entre els amics més íntims.

Es en ell una norma invariable, portada a la major rigorositat.

—Trobo que feu massa compliments—li deia un dia un dels nostres amics.

—En faig—va respondre En Pujols—perquè és l'única manera d'entendre'ns.

El "perill groc" a Barcelona

Una vella coneixença

—No fareu pas res amb els xinesos—va dir-me el jueu Lidgi mirant, amb calma, el fum de la seva pipa—. Els conec fa temps. Quan tallava bosc al Chaco, allà baix a l'Argentina, en tenia uns quants sota les meves ordres. Són gent reservada, silenciosa, unida. Així que ensumen que voleu esbrinar quelcom d'ells, es posen a somriure i a caliar com uns morts. Ja podeu anar fent, ja, que ells, mutis, i vinga anar-vos prenent el pèl. Si teniu una qüestió amb un, tots plegats fan un bloc contra vostre. Us dic que en saben. Per altra part,

terés que, sense això, ja sentíem per aquestes vides enigmàtiques... Entrem, doncs, en aquests pisos del carrer de Montserrat i del carrer d'En Guàrdia on viuen llur vida ignorada...

Un sopar i una conversa

—Estimat Liou, aquest *fang-kuà* ha estat realment exquisit. Jo hauria dit que eren fideus, però en tastar-los, semblaven fets d'arròs. Ho eren? Perfectament. Quant al sofregit, una delícia. Però, digueu-me, Txang-Ué-Pe: aquest *xant-sai*, aquesta herba que, com el nostre moixernó, assaona

setes cada dia. No ho trobeu un xic excessiu? A Madrid donen permisos i només paguen 20 cèntims diaris.

—Què fareu, doncs?

—Anar sollicitant pacientment el permís per vendre a Barcelona i, mentre no l'aconsegueixi, mirar d'anar-nos aguantant corrent pels pobles... Anem pertot arreu.

—I la mercaderia?

—Algunes coses les fem. Altres les comprem.

—Per què marxàreu del vostre país, Liou?

—La Xina travessa una època de prova. De cap a cap del país la gent va nua, però té les armes a la mà. El pobre *coolie* s'ha desfet del mandari i ara lluita per a desfer-se del *tkiun*, del tirà. Les mars són solcades per vaixells pirates i els *hutongs*, els carrerons de les ciutats, són saquejats per gent que acabdilla tropes mercenàries. Jo sóc de Xang-Hai, d'aquella ciutat de mare xinesa i de pare anglo-franc-italo-holando-judeo-espanyol. El milió de xinesos que hi habita no pinta res. Són a la ciutat el mateix que les pucés al gos. Tot està en mans dels estrangers. No us sembla que això està una mica malament? Penseu, a més, que la collita del nord—al sud en fan tres, de collites—ja està perduda, aquest any. Sabeu què representa això? La fam per a 25.000.000 de persones. Compreneu, ara, per què marxem?

—Rebeu noves?

—Sí. Correspondència. A més, de Nova York rebo l'edició xinesa del *Chinese Republic News*.

—Quants sou, a Europa?

—Uns 100.000, dels quals n'hi ha més de 50.000 a França. Efectivament, en aquesta nació hi ha 40.000 obrers, 10.000 venedors—amb permís—i 2.000 estudiants xinesos. A Lió tenim un Col·legi magnífic. Quant a Alemanya, hi ha, també, uns 2.000 estudiants de la nostra raça. A Madrid cinc o sis.

—I a Barcelona, quants sou?

—Exactament no ho sé. Pocs. De venedors, actualment només n'hi ha vuit. Temps enrera, no cal dir, n'hi havia molts més. En aquests dos llits, ben col·locats, hi havien dormit més de 30 persones. Si tornessin a donar permisos, en vindrien molts, altra vegada.

Desparen la taula. Porten un mah-jong. Quatre xinesos comencen a jugar, esguardant-se, de tant en tant, en silenci. N'hi ha un de molt jove que sembla de vori. Té sort. Cada vegada que cobra abaixa els ulls, avergonyit i riu suauent. Ling-Li segueix al balcó prenent la lluna. A l'habitació del costat hi ha una xinesa asseguda a terra jugant amb la seva filleta, la petita Finin.

—El drac del joc agullona els vostres amics, estimat Liou. Veniu al balcó i digueu-



Sota el retrat de Sun-Yat-Sen, Ling-Li amb la petita Finin a la falda, Alavedra, Txang-Ué-Pe, Lian («Don Miguel») i Yi-Xeng.

els que hi ha a Barcelona no parlen ni un mot d'espanyol. Només «Don Miguel»...

—Qui és, «Don Miguel»?

—«Don Miguel» és un xinès molt trempat que fa molt de temps que roda per Barcelona... Viu al carrer de Montserrat...

Anàrem al carrer de Montserrat.

—Es difícil que pugueu parlar-los—va dir-me En Coromina—. Venen, efectivament, a comprar a casa. De primer, no hi havia manera d'entendre'ns. Ara, tots els meus dependents saben prou xinès perquè les operacions puguin realitzar-se normalment. Tots saben, per exemple, que *mi* vol dir arròs; *falsa*, patates; *ia*, sal; *yudá*, sabó; *torsó*, sucre; *yiui*, petroli; *selajú*, mistos, etc. Quan entra un dependent nou, el primer que li demanen és com està de xinès...

—Deu quedar un xic parat...

—Figureu-vos! El vocabulari que hem de dominar, però, no és gaire extens. El xinès, en el menjar, és sobri i no gens complicat. En general, fa un sol plat. Un dia arròs amb cansalada, un altre dia fideus, un altre patates... Al temps del bròquil no menja pas res més... Tots són eixerits i discrets. Si us esteu una estona a la botiga no tardarà a venir-ne algun. Txang-Ué-Pe i Ling-Li acostumen a venir a aquesta hora. Us advertixo, però, que no saben ni un borrall d'espanyol.

—I qui els orienta per Barcelona?

—Per Barcelona? Per Catalunya, per Espanya, deuen voler dir! Ho corren tot! Saben l'hora de sortida de tots els trens. Estan al corrent de totes les fires, festes majors i mercats. Viatgen contínuament. N'arriben uns, en marxen d'altres...

—Però, qui...?

—«Don Miguel».

—I, on viuen?

—Molts, a casa mateixa de «Don Miguel».

—I aquest famós «Don Miguel», on viu?

—Act, al davant. Mireu, ara és al balcó...

—Però, si és en Liou!

—En Liou?

—Sí, home; i el meu amic Liou. Si no en conec d'altre!...

El pobre Xinès

Asseguts en algun cafè de la Rambla, no ha vingut, alguna vegada, el pobre xinès a oferir-vos un ventall, una pipa o un collaret de senyora? Beveu un glop i, en alçar el cap, us heu topat amb el seu somriure. Recordeu el seu posat tímid, l'aire resignat amb què se n'ha anat cap a una altra taula? Segurament ho recordeu. I no us heu demanat mai, mirant-lo, quin atzar podia menar a Barcelona aquell minyó de terres tan llunyanes? El rostre o els ulls de cap d'ells no us ha desvetllat el desig de conèixer coses de la seva vida? Aquests xicotets que, amb la maleta a la mà, passen lentament entre nosaltres amb un posat un xic absent i semblen només conrear, i encara amb una certa negligència, el seu negociet i el seu somriure, pertanyen a una raça, les vicissituds de la qual són seguides amb el major interès a Europa. Ja fa uns quants anys que bufa un vent groc, en política. Provocant o reprimint l'enorme desvetllament nacional i social d'una nació de 420 milions d'homes, atiant o sufocant les repercussions que en puguin arribar al nostre continent, Rússia i Anglaterra s'han lliurat a una guerra descarada sobre l'immens territori xinès. Darrera d'un paravent hi ha el Japó. Darrera d'un gran dòlar, Amèrica. Potser l'esdevenidor del món depèn d'aquella gran lluita. Canton, Xang-Hai, Mukden, no són ja solament ciutats, sinó, sobretot, posicions. D'aquella formal còsmica, d'aquell caos indescriptible, en són espurnes ardents o romanals fredes aquests xinesos nostres. El fons rogenç que, al lluny emmarca llur figura, esperona, encara, l'in-

i aromatitzat la carn, creix, potser, en aquelles solituds muntanyoses davant les quals es retiraven a meditar els vostres vells filòsofs? Assaborint aquesta planta delicada em sembla—com en una d'aquelles teles austeres del vostre Ma-Yuan, d'un tret tan fi i tan segur—veure el savi dessota el pi secular mirant com al lluny sorgeixen uns cimals d'entre la boira impalpable, mentre una prunera deixa caure algunes flors blanques en aquella majestat silenciosa.

—Preneu *lei-sé*; són, com veieu, unes nous. Trequenueu-les, però, i aleshores veureu que són prunes. Exhalen una fragància subtil i el gust és d'una dolçor suau. Em sap greu de no poder oferir-vos, també, mandarines del meu país. Són com la mel.

—Bones prunes, aquestes, Yi-Xeng. Em fan pensar en aquella prunera que pintà el mestre Lu-Fu. Les branques flexibles semblen gronxolar-se blaniment mentre les flors tremolen sota la brisa.

—Mengeu, mengeu...

—Què fa Ling-Li al balcó?

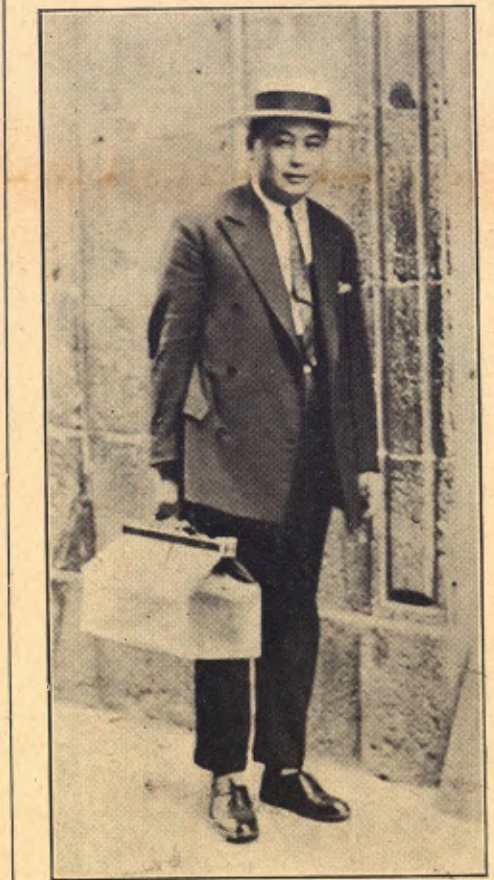
Ling-Li es tomba i m'esguarda amb ulls tristos.

—Perdoneu, Liou, estava embalat. No he vingut pas per parlar-vos, precisament, de filòsofs, ni de pruneres, ni de poetes. Però la vostra amabilitat m'ha exultat. Fa quatre dies que ens tractem i vosaltres que, sense ésser uns dejunadors com els vostres bonzes del Tibet, sou, però, gent d'una sobrietat extremada, heu volgut obsequiar-me amb un sopar xinès que ultrapassa, segurament, els vostres mitjans. N'heu fet un gra massa. Els ideogrames que hi ha escrits per aquestes parets, damunt les teles vermelles, el retrat de Sun-Yat-Sen que presideix aquesta taula senzilla, els vostres rostres, tot plegat, m'ha engegat la imaginació cap aquella Xina poètica i refinada que ens és revelada pel vostre art. Toquem, però, de peus a terra. Som al carrer d'En Guàrdia. Aquests dos llits no tenen matalassos i sobre el somier veig dos gats adormits. No viviu pas en un palau encantat, sinó en unes habitacions més aviat miserables. Al balcó hi ha la lluna, és cert; però no illumina un llac tranquil, sinó un carrer remorós de passes suspeses. La vostra situació és precària, el vostre esdevenidor incert. Me n'adono. Sou vosaltres, doncs, i no jo qui ha de parlar. Vós, Liou, conteu-me coses de la vostra vida...

—Què us diré? Sóc com un d'aquests xicotets, venedor ambulants, més avançat, només, en el camí de la vida. Vaig marxar als 16 anys de Xang-Hai. Des d'aleshores, he vist mil països, he fet mil oficis. Tota l'Amèrica, tota l'Europa i part de l'Àfrica, fent de cuiner de barco, de bastaix, de venedor, del que s'ha presentat. A Barcelona vaig arribar-hi l'any 1925. Fou llavors que ens vàrem conèixer amb vós. Em deia Liou, recordeu? Quan hi he tornat, ara fa dos anys, casat amb una romanesa—una de les germanes Panaitescu, gimnastes que havien treballat sovint a Barcelona—la gent, no sé per què, m'ha dit «Don Miguel».

—I aquests nois?

—Tots han començat com jo. Un mes i mig de navegació i desembarc a Marsella. I d'allí a córrer món. Mentre són a Barcelona procuro ajudar-los amb la meua experiència. De tant en tant, a més, algun xinès d'aquests que van de cuiner en un barco perd el vapor i es queda penjat a Barcelona. On ha d'anar? Cap a casa En Liou. Li deixo 15 o 20 pessetes, i a vendre. El nostre comerç és senzill, però ens bastaria si l'Ajuntament ens el deixés exercir lliurement, com abans. A Barcelona actualment no se'ns despatxen patents de venedor i sense permisos no podem vendre, som perseguits. Veritat que això està una mica malament? No pas molt, si voleu, però sí una mica. A les poblacions, en canvi, ens deixen vendre, però hem de pagar cinc pes-



El venedor xinès ambulants

me encara, una cosa. Què en creieu del vostre país?

—Venero Sun-Yat-Sen, fundador de la República Xinesa. No he vist un botó amb el retrat d'aquest patriota, en el trauc de la nostra americana? En les dues cases xineses que heu visitat, no us heu adonat de la seva imatge, a la paret?

—I d'avui?

—Xang-Kai-Xek. Volem els tres *Min*. *Min tsu xu i*: El poble xinès serà un sol poble (Unitat nacional). *Min keuan xu i*: El poble xinès es manarà a sí mateix (Sobirania nacional). *Min gang xu i*: El poble xinès fruità l'integració de les seves riqueses (Sobirania econòmica).

—Fa temps que sou a Catalunya. Què penseu del nostre caràcter?

—Deixeu-me dir un mot sobre la vostra crueltat. Com és deixeu que un ancià demani caritat pels carrers?... Un vell és sagrat... No trobeu que això està una mica malament?

JOAN ALAVEDRA

RAMON BES & C.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i utilitatge per les Arts Gràfiques

Aguilers, 1, i Via Lalotana, 4. BARCELONA

Telèfon 15524 - Apartat 896

Direcció telegràfica: DANIBES

L'APERITIU

Sobre el nudisme.—Aquests dies que la calor es comença a permetre amb nosaltres unes intimitats abassegadores i excessives, m'ha caigut a les mans un reportatge del congrés de nudistes que es celebra a Frankfurt am Mein. Jo no sé ben bé el que es proposen els nudistes, ells diuen que volen fer vida i salut i prou, que això de dur camisa i pantalons és tan imbècil com cremar de viu en viu un pare de família perquè té idees pròpies sobre l'Esperit Sant.

Els nudistes opinen que la corbata que nosaltres ens fem amb tantes segones intencions, és una infàmia, i que l'única cosa honesta és allunyar de la pell tota idea de teixit per insignificant que sigui.

Jo crec que en el fons dels nudistes hi ha un pensament desesperat de superació, un desig d'ésser déus o si més no super-homes. L'escultura grega ha intoxicat molts homes eminents, abans que el nudisme fos una cosa organitzada. Goethe, per exemple, havia somiat en les seves èpoques d'esplendor, un paisatge de pomeres, de xais i de violetes, en el qual ell pogués passejar-se tot nu, amb una certa respectabilitat jupiterina. És possible que Nietzsche en plena destrucció pulmonar somiés peripècies semblants. És curiós que el nudisme observat pels caníbals, vist des d'un ambient de casques i perruques agafa un aire de meravella i de regalèsia celestial.

Són poquíssims els homes importants de l'època moderna, dels quals s'han fet estàtues amb la desprecupació o amb l'exhibicionisme de les figures gregues. Jo recordo ara una estàtua molt coneguda del Cèsar Carles V, una altra de Napoleó Bonaparte i una altra de Goethe, i modernament a Escandinàvia es dediquen a immortalitzar els metges, els poetes i els teòlegs, en una íntima posició termal.

Tot això vol dir que només els grans escollits, els personatges gairebé divins, tenen dret a presentar-se nus davant dels ulls del públic, davant dels pobres policemencs que tenen d'anar brutalment i desconsideradament vestits.

Sigui o no un inflammat orgull o una higie-ne primflada o una màgica poca-solta, allò que empeny el nudista, jo vull creure en la bona fe de tots aquests senyors i aquestes senyores que s'han reunit a la vora de Frankfurt, i de la resta de milers i milers de quilos de carn humana que es pensen que és una gran cosa pendre el te i jugar al póker completament a pèl.

Deu me'n guard de criticar tots aquests bons senyors des d'un punt de vista ramonrucabodocomermesc, i ni tan sols amb la mica de moral que gasta un clubman desabusat. Són ben lliures per mi d'anar tan nus com els doni la gana, si és que aquest costum els fa profit. Només faig constatar la tràgedia i la comèdia de la institució, i el contingut dramàtic d'aquests tendres aspirants a la puresa.

Els nudistes és evident que volen rompre amb tota la civilització i amb tota la cultura diguem-ne «vestida». Volen prescindir de l'engranatge que va lligat a les samarretes i a les soles de cautxú natural, perquè és molt possible que la cultura comenci amb un parell de mitjons i acabi amb la filologia romànica i la teoria de la relativitat. Els nudistes no volen saber res de tot això, ells estan pels saltirons damunt de l'herba, per tornar-se l'esquena al sol i anar fent. Però el pobre nudista per ésser nudista no pot prescindir de tot allò que comporta la cultura «vestida», i el congrés de Frankfurt n'és una prova.

En els reports d'aquest espectacle, he llegit que els nudistes no podien prescindir de les ulleres ni de l'estil·logràfica, ni de la màquina d'escriure. I una de les coses més dramàtiques pel nudista ha estat no saber on desmar l'estil·logràfica, perquè, naturalment, a la pell no hi ha butxaques. Sembla que en el congrés que s'ha celebrat en un dolçíssim prat rousseauià, una pomera ha servit de guarda-roba. Per mitjà de cordills i altres eines, de les branques de la pomera han penjat ulleres, serviettes, botelles termos, goma de mastegar, capsos d'injectables i màquines de retratar.

El president del congrés, un ibsenià de costelles impudiques i de ventre ensorrat, ha parlat amb el precís llenguatge que gasten els professors de coll de celuloide i pantalons elefantins. Mentre ell ha tocat les idees abstractes, unes quantes senyorettes acostumades a dur mitges han pres notes del discurs, amb la tendresa i l'afició que es gasta en els seminaris, ara que les senyorettes han fet servir de taula per pendre apunts llurs cuxes de color de rosa. I sembla que el paper damunt la pell de les cuxes no hi està del tot satisfet. Alguna dama molt important i pes fort ha pres fotografies de l'acte, repençant el kòdak sobre la majestat d'un ventre a la deriva.

Una cosa delicada en el congrés ha estat el moment de fer el dinar. Sobre l'herba més càndida, una tèrbola i rosada confusió de deformacions pectorals i glúteas ha començat a encendre fognets d'esperit de vi, i destapar pots de conill en conserva, arròs a la milanesa pasteuritzat, Foscao, llet condensada i altres invents.

Una dama de cabells blancs, horriblement druídica, es dedicava a pelar pastanagues i patates, i sembla que han expulsat a una altra dama respectable, perquè la pobra dona s'ha posat a fer ganxet pe- aturar l'avorriment.

Mentre passaven aquestes escenes dolces, un senyor alt com un Sant Pau, s'entretenia a fer ballar una dotzena de menors, tendríssimes, que feien sardana agafadetes de mans.

Tot això té unes proporcions de poca-solta tràgica que fa plorar. Si només fossin una colla de tranquils, no voldria dir res. Però a Alemanya i a Escandinàvia passen de cinquanta mil els nudistes practicants, i a França ja comencen a fer goig. Entre els francesos hi ha partidaris del *slip*, però els alemanys no estan per romansos ni atenuants. La quantitat de revistes i de bibliografia sobre el nudisme podria omplir uns quants camions, i l'esdevenidor de la teoria sembla que està assegurat.

Jo confesso que aquest fet, en lloc d'inspirar-me una vulgaríssima facècia d'ordre pornogràfic, m'inspira una mena de tristesa profunda, la tristesa d'aquelles coses que no tenen solució.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

CAFÉ DE LA RAMBLA

RAMBLA ESTUDIS, 14 I CANUDA, 2

Seleccioneu servei de Restaurant a la Carta i Coberts a 7 pessetes

Totes les tardes de 2 a 4 Concerts per

TRIO VILALTA

nits: sortida dels teatres

TRIO RAMBLA

Què és la neurastènia?

Els excessos de tota mena, els disgustos i contarietats donen lloc a una debilitat del sistema nerviós, que es tradueix en insomnis, falta de gana, vertigens, malestar, símptomes tots de neurastènia, que són vençuts amb tanta major rapidesa com més de pressa és atacat el seu origen amb l'energic reconstituent FOSFOGLICOL KOLA DOMENECH, que en pocs dies torna el benestar i els desigs de viure.



NOVETATS EN CAMISES

Jaumè I, 11
Telèf. 11655

Fontbernat Sastre

CUCURULLA, 2, 1.